

สุชาดา จันทสิริยากร Suchada Juntasiriyakorn

กลุ่มงานเฝ้าระวังสอบสวนทางระบาดวิทยา Epidemiological Investigation and Surveillance Section

สำนักระบาดวิทยา Bureau of Epidemiology

✉ meow@health.moph.go.th

ประเทศไทยมีการรายงานโรคที่ต้องเฝ้าระวังอย่างเป็นทางการครั้งแรกในปี พ.ศ. 2456 โดยรายงานผู้ป่วยกาฬโรคเป็นโรคแรก ต่อมาได้เพิ่มการรายงานผู้ป่วยอหิวาตกโรค ไข้ทรพิษ ไข้กาฬหลังแอ่น ไข้เหลือง ไข้รากสาดใหญ่ Relapsing Fever และโรคอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน สังคม และเศรษฐกิจของประเทศในวงกว้าง กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2513 มีโรคที่ต้องเฝ้าระวังเพียง 14 โรค ปี พ.ศ. 2516 เพิ่มขึ้นเป็น 26 โรค และเพิ่มขึ้นเป็น 29 โรค ในปี พ.ศ. 2529 จนถึงปัจจุบันมีโรคที่อยู่ในข่ายเฝ้าระวังที่ต้องรายงานด้วยบัตรรายงาน 506 ทั้งประเภทโรคติดเชื้อและโรคไม่ติดเชื้อ รวมทั้งสิ้น 81 รหัสโรค

ในระยะเริ่มแรก ยังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรวบรวม เรียบเรียง วิเคราะห์และเผยแพร่ข้อมูลการเฝ้าระวังโรคโดยตรง ในปี พ.ศ. 2513 กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดตั้งสำนักระบาดวิทยากลางขึ้น สังกัดกรมอนามัย เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเฝ้าระวังโรคของประเทศ โดยมีสถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขของภาครัฐเป็นเครือข่ายหลัก ระบบเฝ้าระวังนี้ได้รับการพัฒนาและปรับเปลี่ยนเป็นระยะๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของประเทศ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ข่ายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาของประเทศไทยมีศูนย์กลางอยู่ที่สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข มีเครือข่ายครอบคลุมทั้งสถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ มีการรายงานโรคด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และแผ่นแม่เหล็กแทนการรายงานด้วยบัตรรายงาน 506 แล้วส่งมาทางไปรษณีย์

โรคอาหารเป็นพิษได้กำหนดให้เป็นโรคที่ต้องรายงานเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2519 โดยปีแรกมีจำนวนผู้ป่วยที่รายงานเข้ามาในส่วนกลางเพียง 1,802 ราย หลังจากนั้นมีการรายงานจำนวนผู้ป่วยเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปี พ.ศ. 2548 สำนักระบาดวิทยาได้รับรายงานผู้ป่วย 140,949 ราย กระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ

สถานการณ์โรคอาหารเป็นพิษ ปี พ.ศ. 2548

ในปี พ.ศ. 2548 สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคอาหารเป็นพิษจากเครือข่ายทั้งในและนอกกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งสิ้น 140,949 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 226.62 ต่อประชากรแสนคน จำแนกเป็นผู้ป่วยจากเชื้อ *Vibrio parahaemolyticus* 533 ราย ผู้ป่วยจากเชื้อ *Salmonella spp.* 219 ราย ผู้ป่วยจากเชื้อ *Staphylococcus* 61 ราย ผู้ป่วยจากเชื้อ *Clostridium perfringens* 13 ราย ไม่ได้ระบุชนิดของเชื้อก่อโรค 140,123 ราย ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 99.41 ของผู้ป่วยทั้งหมดที่ได้รับรายงานในปี (ตารางแสดง) มีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิตเพียง 8 ราย คิดเป็นอัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.01 ผู้ป่วยร้อยละ 99.31 เป็นคนไทย ส่วนอีกไม่ถึงร้อยละ 1 เป็นชาวต่างชาติ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพม่า กัมพูชา ลาว มาเลเซีย และจีน

ผู้ป่วยโรคอาหารเป็นพิษ พบได้ในทุกกลุ่มอายุ โดยกลุ่มอายุ 0 – 4 ปี อัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด 563.69 รองลงมา กลุ่มอายุ 5 – 9 ปี (308.63) กลุ่มอายุ 65 ปีขึ้นไป (260.13) และ 55 – 64 ปี (254.92) อัตราส่วนของ

ผู้ป่วยเพศชายต่อเพศหญิง เท่ากับ 1 : 1.3 ผู้ป่วยส่วนใหญ่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 35.85 ผู้ใช้แรงงาน ร้อยละ 15.13 และเด็กนักเรียน ร้อยละ 11.25 ส่วนใหญ่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 58.69 รองลงมา สถานีอนามัย ร้อยละ 26.18 และโรงพยาบาลทั่วไป ร้อยละ 6.19

จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ระยอง (883.57) ศรีสะเกษ (587.51) อุบลราชธานี (534.62) ยโสธร (533.91) และขอนแก่น (475.45) เมื่อจำแนกตามภาค พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด (354.39) รองลงมา ภาคเหนือ (252.51) ภาคกลาง (141.59) และภาคใต้ (75.70)

ผู้ป่วยโรคอาหารเป็นพิษ พบได้ทั้งปี แต่ในครึ่งปีแรกระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน จะพบผู้ป่วยจำนวนมากกว่าในครึ่งปีหลัง

ตารางแสดงจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคอาหารเป็นพิษ จำแนกตามชนิดของเชื้อก่อโรค ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2539 - 2548

ปี พ.ศ.	รวม (ราย)	<i>Vibrio</i> <i>parahaemolyticus</i>	<i>Salmonella</i> <i>spp.</i>	<i>Staphylococcus</i>	<i>Clostridium</i> <i>botulinum</i>	<i>Clostridium</i> <i>perfringens</i>	Unknown Organism
2548	140,949	533	219	61	0	13	140,123
2547	154,678	613	321	40	27	16	153,661
2546	131,561	424	350	28	30	11	130,718
2545	136,891	125	13	6	0	17	136,730
2544	138,795	624	323	73	17	15	137,743
2543	130,777	381	125	155	3	3	130,110
2542	110,291	187	48	87	1	1	109,967
2541	115,142	2,879	1,736	422	128	104	109,873
2540	102,454	2,741	1,532	572	46	113	97,450
2539	82,281	2,337	1,311	167	66	73	78,327

แนวโน้มของการป่วยด้วยโรคอาหารเป็นพิษในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

อัตราป่วยด้วยโรคอาหารเป็นพิษในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจาก 136.87 ต่อประชากรแสนคน ในปี พ.ศ. 2539 เป็น 226.62 ต่อประชากรแสนคน ในปี พ.ศ. 2548 (รูปแสดง)

รูปแสดงอัตราป่วยต่อแสนประชากรของโรคอาหารเป็นพิษ จำแนกตามรายปี
ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2539-2548

